

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)
مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (س) داراب

عنوان پایان نامه:

بررسی حضانت از دیدگاه
قرآن، روایات، فقه و حقوق

استاد راهنما:
سر کار خانم فرهیمہ خورشیدی

استاد داور:
حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای طلعتی

محقق:
رقیه محمدی

تاریخ ارائه:
۹۲ زمستان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

تحمیدیه:

سپاس خدای را؛ او را سپاس می گوییم همچون سپاس گفتن انسان موحد که در توحید او جز پادشاه حقیقی، همه چیز محو و متلاشی است و او را به بزرگی می ستاییم همچون ستایش کسی که به وضوح می گوید: همه چیز بجز خدای تعالی بیهوده و پوچ است و باکی هم ندارد؛ براستی که تمام موجودات آسمانها و زمین هرگز مگس و پروانه ای را نیافریده اند هر چند که همه با هم برای چنین کاری هم دست شوند و او را سپاس می گوییم، زیرا که او آسمان را چون سقفی برای بندگانش برافراشته و زمین چون بساط و فرشی برای ایشان مهیا کرده است و شب را بر روز پوشانده، پس شب را پوشش و روز را وسیله زندگی قرار داده است تا در جستجوی احسان او پراکنده شوند و برای رفع نیازها به پاخیزند؛ و بر پیامبر خدا (ص) که مؤمنان بالب تشنه بر حوض (کوثر) او وارد می شوند و سیراب از آن خارج می گردند و بر خاندان و اصحابش درود می فرستیم، آن اصحابی که در راه نصرت دین وی کمر بسته بودند و هیچ گاه اظهار گرفتگی و خستگی نکردند و سلام فراوان ابلاغ می کنیم.^۱

۱-فیض کاشانی، محجه الیضا، ص ۳

اهداییه:

این پایان نامه ناچیز را تقدیم می دارم به:

دوازده ستاره آسمان ولایت و امامت
حضرت علی(ع)و یازده فرزند آن حضرت.

تشکرو قدر دانی

«من لم يشكر المخلوق لم يشكر الحال»

ضمن ثنا و تشکر خداوند که هر چه توفیق و و لطف است از او می باشد. از عنایات و لطف و توجه مؤسس محترم حوزه جناب آفای عندلیبی، و مدیریت محترم حوزه سر کار خانم معصومی و همچنین از معاونت پژوهشی حوزه و تمام کسانی که در این مدت به من منت نهادند و مرا راهنمایی نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

تشکر و سپاس خویش را از لطف و محبت کامل استاد راهنمای سرکار خانم رهبر که مرا در این راه راهنمایی و هدایت فرمودند ابراز می نمایم.

همچنین تشکر می کنم از سرکار خانم خورشیدی، استاد مهربان گرامیم که مرا در این راه همراهی نمودند و همچنین سرکار خانم کمالی امیدوارم که این برگ سبز مقبول درگاه حق قرار گیرد.

بنابراین در صورت فوت یکی از ابوین حضانت طفل با آن که زنده است خواهد بود هر چند متوفی پدر طفل بوده و برای او قیم معین کرده باشد. مرحوم صاحب جواهر می‌فرماید: هرگاه یکی از ابوین بمیرد، فرد باقی مانده بلا معارض می‌ماند.

بنابراین نباید با گرفتن فرزند و خارج کردنش از تحت حضانت او به وی ضرر وارد نمود بلکه ظاهر نصوص وارد نیز همین است؛ چه اینکه در آن نصوص به أحقيت مادر و در مورد پسر تا زمان از شیر گرفتن و دختر تا ۷ سالگی اشاره شده است و از آن پس، حق تقدم با پدر است؛ بنابراین اصل حق حضانت برای والدین ثابت و مسلم است و لیکن در هر دوره‌ای یکی بر دیگری مقدم است و أحقيت زمانی معنی دارد که هر دو زنده باشند و در صورتی که یکی بمیرد حق فقط برای صاحب حق وجود دارد و فرض أحقيت در این فرض معنی ندارد و ظاهر همین معنی موجب اتفاق نظر فقهاء، در این مسئله شده است.

پیشنهادات

حضرانت، حق، تکلیف، سقوط حضانت، ولایت ابیینی، تعلیم و تربیت خانواده هسته اولیه و شالوده جامعه بشری است؛ به همین جهت حمایت از خانواده و تأمین حقوق افراد آن، از سوی دولتها و قانونگذاران از اهمیت ویژه ای برخوردار است. در این راستا باید دولت ها برای حفظ و تأمین نظم اجتماع و سلامت جامعه، بر روابط افراد در چهار چوب خانواده نظارت داشته باشد و آن گاه که ظلمی بر کسی - بخصوص کودکان - می رود، اعمال قدرت نمایند.

البته صرفاً با وضع قوانین نمی توان حقوق افراد، بویژه کودکان را که موضوع بحث است، تأمین نمود؛ بلکه برای رسیدن به جامعه مطلوب علاوه بر قانون، باید زمینه اجرایی قانون را نیز فراهم ساخت.

دولت (حکومت) نیز باید ضمن حفظ حریم خصوصی خانواده و تأیید حقوق افراد، بنا به وظیفه خویش از ایشان حمایت کند. و با آگاهی دادن به جامعه و بالا بردن سطح فرهنگ جامعه، شناساندن ارزش های اخلاقی و اجتماعی، زمینه اجرای قوانین حمایتی را فراهم سازد.

منابع و مأخذ

- ١ - قرآن کریم.
- ٢ - ابراهیمی، حائر، حق حضانت و نگهداری کودک ، کاوشی نو در فقه، نشر سازمان تبلیغات، بی جا، ۱۳۸۶.
- ٣ - بهشتی ، امجد، اسلام و حقوق کودک، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی ، چاپ چهارم.
- ٤ - بحرانی ، شیخ یوسف، الحدائق الناضره، مؤسسه النشر الاسلامی ، قم، ج ۲۵.
- ٥ - پاسخ و پرسش کمیسیون استفتائات شورای عالی قضایی، روزنامه رسمی، تهران، چاپ اول، ۱۳۶۳.
- ٦ - توفیق حسن فرج، احکام الاحوال الشخصية، الدار الجامعية، بيروت.
- ٧ - زین الدین بن علی العاملی (شهید ثانی)، مسالک الافهام، مؤسسه المعارف الاسلامیه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۶ ق.
- ٨ - جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۶۷ .
- ٩ - خوانساری، السيد احمد، جامع المدارک، مؤسسه اسماعیلیان، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۴ .
- ١٠ - طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البيان، بيروت، دارالمعرفة، ۱۴۰۸ .
- ١١ - شیخ صدق، خصال، مکتب الاسلامیه، تهران
- ١٢ - شایستگان سیدعلی: حقوق مدنی، انتشارات طه، چاپ اول.
- ١٣ - شهید ثانی؛ الروضۃ البھیۃ فی شرح اللمعۃ الدمشقیۃ، بيروت، لبنان، دار احیاء التراث العربی، بیتا، الطبعۃ الثانية.
- ١٤ - حسینی ، سیدعلی: ترجمه و شرح لمعه، انتشارات دارالعلم، ۱۳۷۵ .
- ١٥ - حبیبی تبار، جواد؛ گام به گام با حقوق خانواده، قم، نشر گام به گام، چاپ دوم ۱۳۸۳ .
- ١٦ - حلی ، تحریرالاحکام ، کتاب النکاح ، مؤسسه طوس ، مشهد چاپ سنگی .
- ١٧ - حسین بستان نجفی و دیگران، اسلام و جامعه شناسی خانواده، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، ۱۳۸۹ .
- ١٨ - جعفری لنگرودی، محمد جعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران، گنج دانش، ۱۳۶۷ .
- ١٩ - فخر المحققین، ایضاح الفوائد، مؤسسه اسماعیلیان ، قم، ج ۳.
- ٢٠ - قربان نیا، ناصر، و همکاران، بازپژوهی حقوق زنان، امور مشارکت زنان، ۱۳۸۴، تهران.
- ٢١ - عاملی، الحر، وسائل الشیعه، کتابفروشی اسلامیه، تهران، چاپ ششم، ۱۳۶۷ .
- ٢٢ - کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، بيروت، دارالتعارف، ۱۴۱۱ ق.

- ۲۳ - کاشانی، الصافی، دارالکتب الاسلامیه، قم، ۱۳۸۶.
- ۲۴ - کاتوزیان، ناصر، حقوق مدنی (خانواده)، تهران، انتشارات بهنسر، چاپ چهارم.
- ۲۵ -، مقدمه علم و حقوق، تهران، انتشارات بهنسر، چاپ اول، ۱۳۴۹.
- ۲۶ - مدیرنیا، جواد، حضانت کودک، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۷۹.
- ۲۷ - معرفت، ماهنامه دادرسی، بحث‌حضورت، شماره ۴ شهریور و مهر، سال.
- ۲۸ - موسوی، احمد، حضانت کودک، مجله کانون هدایت، انجمن ملی حمایت کودکان، ۱۳۴۲.
- ۲۹ - میر داداشی، سید مهدی، بررسی فقهی - حقوقی حضانت، مجله رواق اندیشه، تیر ۱۳۸۱.
- ۳۰ - نظری توکلی، سعید، حضانت کودکان در فقه اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، بی‌تا.
- ۳۱ - نجفی، محمد حسن، جواهرالکلام، بیروت، دارالاحیاء التراث العربي، ۱۴۱۸ ه.
- ۳۲ - نوری، میرزا حسن، مستدرک الوسائل، ج ۱۴، قم، مؤسسه آل البيت.
- ۳۳ - وهب الزحلی، الفقه الاسلامی و ادلته، دارالفنون، دمشق، چاپ چهارم، ۱۴۱۸ق.
- ۳۴ - دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ش، چاپ اول.
- ۳۵ - العاملی (شهید ثانی)، زین الدین بن علی، مسالک الافهام، مؤسسه المعارف الاسلامیه، قم، چاپ اول، ۱۴۱۶ق.
- ۳۶ - الخوانساری، سید احمد، جامع المدارک، مؤسسه اسماعیلیان، قم، چاپ دوم، ۱۳۶۴.
- ۳۷ - سید حسن امامی، حقوق مدنی، انتشارات طه، چاپ اول.
- ۳۸ - محقق حلی، شرائع الاسلام، اسماعیلیان، چاپ دوم.
- ۳۹ - بستان نجفی حسین، و دیگران، اسلام و جامعه شناسی خانواده، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، قم، ۱۳۸۹.
- ۴۰ - صفائی، حسین، حقوق خانواده، نشر میزان، تهران، ۱۳۸۳.
- ۴۱ - صدقوق، الخصال، مکتب الاسلامیه، تهران، بی‌تا.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.